

Advokat ind i sjælen

Udgiver: Advokatsamfundet

Bogen er støttet af Dreyers Fond

Fotografer: Sif Meincke, Camilla Schiøler og Jeppe Carlsen

Layout: Bilgrav Design ApS

Tryk: Jørn Thomsen / Elbo AS

ISBN 978-87-89741-24-6

© 2015

Per Magid	4
Knud K. Damsgaard	12
Merethe Stagetorn	20
Karen Dyekjær	28
Hellen Thorup	38
Mogens Popp-Madsen	48
Jeppe Søndergaard	56
Kirsten Reimers-Lund	66
Jan Erlund	76
Manfred W. Petersen	84

Forord

“Skulle jeg give unge kolleger et råd, må det være, at de meget gerne må gå til opgaven med stor respekt og ydmyghed, tage klenterne og sagerne alvorligt – men at de ikke behøver tage sig selv så helvedes højtideligt.”

Sådan lyder det fra en af de senioradvokater som Advokaten bragte et portræt af i 2014 i serien *Advokat ind i sjælen*. I serien fortæller ti senioradvokater om deres liv som advokater, og hvordan de med tiden ikke blot har en profession, men er blevet ét med deres profession. De fortæller om højdepunkterne i deres liv som advokater, hvordan de ser advokatstanden udvikle sig, og de giver deres bedste råd fra en lang karriere videre til de nye generationer af advokater.

Også det kollegiale arbejde er noget, de har beskæftiget sig med. Som en af advokaterne siger: Det allerbedste ved at medvirke i fagligt arbejde er, at du får et utroligt godt kollegialt fællesskab – et kæmpe netværk med andre advokater med forskellige arbejdsområder fra hele landet. Jeg har lært forbløffende meget i de udvalg, hvor jeg har siddet. Jeg synes jo også, det tjener standen, at medlemmerne er med i det faglige arbejde og for eksempel får størst mulig indflydelse på lovgivningen og vores egne vilkår i branchen.

Med denne bog håber Advokatrådet at være med til at bygge bro mellem generationerne af advokater og samtidig bidrage til, at værdierne går i arv. Samtidig håber vi, at det kan inspirere yngre kolleger til at involvere sig i det kollegiale arbejde.

Tak til Dreyers Fond for støtte til bogen.

Peter Fogh
Formand for Advokatrådet

Per Magid

Uddannet cand.jur. i 1967 og var hos Folketingets Ombudsmand og i Justitsministeriet, før han blev advokat hos Kammeradvokaten, og i 1974 hos Jonas Bruun (nu Bruun & Hjejle), hvor han i 1976 blev partner. I slutningen af 70'erne var han i New York med familien og arbejdede hos White & Case, og i 1979 fik han møderet for Højesteret.

Blandt flere store sager var han den danske regerings agent og advokat ved Den Internationale Domstol i Haag i sagen mod Norge om afgrænsningen af havområdet mellem Grønland og Jan Mayen samt i sagen mellem Finland og Danmark om passageretten gennem Storebælt. Per Magid sidder i Procesbevillingsnævnet og i bestyrelsen for en række danske selskaber og fonde.

Han har modtaget Dreyers Fonds Hæderspris for igennem sin markante advokatkarriere at være et fyrtårn i branchen med en meget stærk faglighed og høj integritet.

Per Magid

Rolle- model?

Det var dog en forfærdelig tanke!

Tamilsagen, Skatteretskommissionen, oliekoncessioner, Storebæltsagen og sagen mod Waterfront – advokat Per Magid har været involveret i dem alle. Men selv fremhæver han en sag, hvor han hjalp en ældre polsk flygtning til opholdstilladelse. Per Magid er tildelt Dreyers Fonds store hæderspris med blandt andet begrundelsen 'en markant rollemodel'. →

Jeg har en atypisk karriere. Jeg startede hos Folketingets Ombudsmand og i Justitsministeriet, men valgte advokatarbejdet, fordi man kan se konkrete resultater af det, man laver, og kan hjælpe enkeltpersoner. Jeg kom dog i vidt omfang til at arbejde med sager, der ikke vedrørte enkeltpersoner. Som lektor i Folkeret og EU-ret på universitetet fik jeg berøring med internationale sager. Dette og lysten til at bo i New York gjorde, at jeg var heldig at komme på et advokatkontor i New York. Her arbejdede jeg med kontrakter mellem stater på den ene side og private virksomheder på den anden, det vil sige koncessioner og låneaftaler. Jeg tog af sted i den tro, at jeg skulle lære noget bestemt, men lærte noget andet. Jeg lærte navnlig et stort New York advokatkontor at kende indefra. Det har været af værdi i mit senere arbejde.

Da jeg kom hjem fra USA, fik jeg mulighed for at bruge det, jeg havde lært. Jeg hjalp danske virksomheder, der havde juridiske problemer i USA, med at vælge, forstå og styre deres amerikanske advokater, arbejde med at råde virksomheder i forhandlinger med staten og senere med at råde staten i forhandlinger med private virksomheder. Blandt andet skulle naturgasprojektet gennemføres. Det har de samme elementer i sig. Jeg fik også fornøjelse af at arbejde med Råstofforvaltningen, hvor jeg hjalp med den første oliekoncession på Østgrønland. Her kom jeg ind i bestyrelsen for det dansk-grønlandske olieselskab Nunaoil, der var ejet af den danske stat og Det Grønlandske Hjemmestyre. Det førte til, at jeg ofte kom til Grønland og blev fascineret af befolkningen og landet.

Den sag, der har optaget mig mest, er Tamil-sagen. Den har jeg været optaget af på samme måde, som når man ser et ulykkestilfælde. Det var rystende. En del af forløbet var ravende galt og fik alvorlige følger for den, der var genstand for overgreb. Det, der især rystede mig, var, at man allerede ved indledningen af

forløbet sigtede Justitsministeriets departementschef, som jeg var bisidder for, for overtrædelse af straffeloven. Det var et klart politisk overgreb og for mig fuldstændig uforståeligt, at det kunne ske i vores land i fredstid. Da jeg fik at vide, at statsministeren havde bedt statsadvokaten om at gå ind i sagen, samtidig med at den blev undersøgt af en højesteretsdommer, var jeg klar over, at den var gal. Jeg fik samme dag et møde med justitsministeren. Til ham sagde jeg, "at dét, der var ved at ske, var Kafka'sk, og hørte til længere mod øst," underforstået, at det svarede til en stalinistisk brug af anklagemyndigheden til at skaffe sig af med folk. Og i stedet for at spørge, hvad jeg bildte mig ind at komme med den slags beskyldninger, så han nedtrykt på mig og sagde, at "det går nu nok alt sammen." Den sag viste mig, hvor skrøbeligt vort samfund er. På det tidspunkt var det sidste værn domstolene. Om jeg er stolt af den sag? Det er ikke det ord, der melder sig. Det lykkedes jo ikke at forhindre, at sigtelsen blev rejst. Den blev frafaldet kort efter, men da var skaden jo sket.

En af mine mest lærerige og tilfredsstillende indsatser var i en sag, hvor jeg hjalp en humanitær organisation i et spørgsmål om en polsk flygtning. Hun var kommet hertil som flygtning og havde fået opholdstilladelse. Så rejste hun ud af landet. Da hun kom tilbage, sagde myndighederne, at hendes opholdstilladelse var bortfaldet, og at hun ikke kunne få den igen. Jeg fik aktindsigt, og her var et papir, der talte til hendes ugunst med hensyn til, om hun ved udrejsen havde haft intention om at komme tilbage. Jeg havde en diskussion med en udmærket person i den humanitære organisation, som mente, at vi slet ikke skulle kommentere det papir. Men jeg holdt på, at det blev vi nødt til for at forklare, hvorfor det ikke skulle forstås på den måde, som det umiddelbart så ud til. Det gjorde vi, og flygtningen fik sin opholdstilladelse igen. Det lærte mig, at det er vigtigt for en advokat at adressere sin klients svage punkter, få dem frem i lyset, sætte dem i rette

sammenhæng og forklare, hvorfor de ikke skader klienten – i stedet for at søge at skjule dem.

En væsentlig drivkraft i arbejdet har været at prøve at hjælpe folk, der uforskyldt eller med begrænset skyld er kommet i vanskeligheder. Men der er også en intellektuel udfordring i at trænge ind i og forstå nye områder og forhold og få gengivet det på en overskuelig og sammenhængende måde. En væsentlig inspiration for mig de seneste 20 år har været at arbejde sammen med yngre jurister, uden hvis hjælp jeg slet ikke havde kunnet gennemføre sagerne. Samarbejde har betydet og betyder fortsat meget. Jeg har altid prøvet at finde unge, der var dygtigere end jeg selv til at klare ærterne, og det gør det jo rigtig skægt at arbejde med dem.

Rollemodel? Det var dog en forfærdelig tanke! Det, jeg kan lære de endnu ikke færdiguddannede, er en arbejdsmetode og måde at gribe ting an på og at gøre arbejdet i fællesskab. Der er selvfølgelig mange elementer i det, dels juraen, dels at finde ud af, hvad der er faktum, og hvordan man skal fremstille dem, og hvordan juraen kan bruges i forhold til faktum. Men så er der også den menneskelige del af arbejdet. Man kan være en god advokat på flere måder, men meget forenklet handler det om at være hæderlig, at have et ønske om at hjælpe andre og kunne udtrykke sig klart. Man skal også have evnen til at leve sig ind i klientens forhold, men alligevel holde en vis professionel distance – man kan jo ikke være en god advokat for sig selv eller sin familie, og det er vigtigt, at man ikke fuldstændig overgiver sig til klienten.

Jeg er bestemt ikke nogen mønsteradvokat, for en god advokat bør kunne stille sig op og forsvare en hvilken som helst klient. Jeg har været i den begunstigede situation, at jeg har kunnet sige nej til en sag, hvor jeg ikke var overbevist om, at jeg ville kunne gå i brechen med fuldt engagement. Det er én af advokatgerningens

fordele, at man kan sige nej til en sag, hvis man ikke har tillid til, at personen er troværdig eller ikke har sympati for den virksomhed eller organisation, der beder om hjælp.

Jeg har arbejdet meget. Det har da ikke været uden omkostninger, og jeg er gået glip af meget, men det er ikke sådan, at jeg nu beklager det. Forudsætningen har været, at jeg har haft en meget forstående familie. Advokatarbejdet er indgribende, men det er andre fag også. I en periode arbejdede jeg med sagerne Danmark mod Norge om den maritime grænse mellem Grønland og Jan Mayen samt Finlands sag mod Danmark om forbud mod opførelsen af Storebæltsbroen for Den internationale Domstol i Haag samt Tamil-sagen. Samtidig. Jeg har altid ment, at det skulle være muligt at være både advokat og partner på deltid, men det er klart, at der er sager, hvor man bliver nødt til at arbejde igenem og ikke kan gå hjem kl. 16.

Jeg får ro og ny energi ved at høre musik. Under Storebæltssagen ved Den Internationale Domstol spillede den berømte Beaux Arts trio i Haag. Det var om søndagen, hvor vi skulle starte sagen om mandagen. Jeg fik billetter. Procesdelegationen – i alt ca. ti personer med Tyge Lehmann i spidsen – tilbragte en del af søndagen med at høre kammermusik. De udenlandske medlemmer af delegationen virkede anerkendende over den her danske procesdelegation, som – inden det hele skulle gå i gang – tog sig tid til den slags.

Min arbejdsmæssige nedtrapning går helt af sig selv. Som 60-årig har man ikke lige så stor arbejdsevne, som man havde som 50-årig, og når man er 70, kan man ikke arbejde lige så meget, som da man var 60. Så nedtrapningen behøver ingen planlægning. Men foreløbig vil jeg fortsætte mit arbejde – så længe andre tror, jeg kan være til nytte, og jeg er enig med dem. ●

Knud K. Damsgaard

Uddannet cand.jur. ved Københavns Universitet i 1976. Partner ved Focus Advokater i Odense og leder af firmaets Tysklandskontor i Hamborg. Har møderet for Højesteret og landsret. Certificeret voldgiftsdommer og insolvensadvokat. I seks år næstformand og i en halvårlig periode formand for Advokatrådet.

Knud K. Damsgaard har siden 2005 været medlem af Konkursrådet, der er nedsat af Justitsministeriet for at rådgive ministeren inden for insolvensområdet. Siden 2004 har han endvidere været formand for Sygeforsikringen Danmark og sidder i flere bestyrelser.

Knud K. Damsgaard

Det er spændende at komme tættere på magten

Selvom advokat Knud K. Damsgaard til daglig har travlt med konkurs- og insolvenssager og med at lede firmaets afdeling i Tyskland, prioriterer han pro bono-arbejdet højt. Det har han altid gjort. Det giver en række personlige og spændende gevinster, men har også store fordele for hele advokatfirmaets renommé, mener han. →

Jeg synes ikke, konkurs- og rekonstruktionsarbejde er tørt stof. Du kommer helt ud i virksomheden, som af en eller anden årsag ikke er i stand til at betale kreditorerne. Det er især selve forhandlingsdelen, der er spændende – at få aktiverne realiseret så godt som overhovedet muligt. Antallet af konkurser er heldigvis faldet igen efter krisen, så der er i højere grad tale om virksomhedsoverdragelser. Det er nu alligevel sjovere og mere spændende at arbejde med en overdragelse af en virksomhed, der er ‘levende’.

En konkurs kan også være en følge af en bevidst handling, hvor ledelsen har forsøgt at få realiseret nogle aktiver og solgt ud, inden det gik helt galt. Den slags spændende ting skal man også undersøge. I et tilfælde var et selskab erklæret konkurs, og jeg kunne via Centralregistret for Motorkøretøjer se, at der var en Harley-Davidson indblandet. Jeg spurgte direktøren, hvor den var, men den var lige solgt, og han kunne da ikke huske, hvad den var solgt for. Så er det jo svært at komme videre. Jeg fortalte en vurderings- og handelsmand, hvordan jeg var blevet snydt, og det grinede han lidt af. En måned efter ringede han og fortalte, at han faktisk var blevet tilbudt denne Harley-Davidson. Så hev jeg jo fat i retten, vi kørte ud til det sted, hvor den stod, hentede den og fik den solgt. Han blev lidt sur, direktøren. Den stod kun i ca. 75.000 kroner, men det var jo ikke meningen, at vi nogensinde skulle have fundet den.

Selvom der kun er 150 kilometer til den tyske grænse fra Odense, er der ofte store forskelle i kulturen og måden, man samarbejder på. Derfor er det både lidt sjovt og spændende for mig at få tyskere, der skal overtage en dansk virksomhed, til at tænke lidt ‘dansk’. Det har sådan set ikke noget med jura at gøre, men jeg kan godt lide at forklare dem, hvordan mentaliteten og kulturen er her. Det kan give problemer i forhold til de ansatte danskere, hvis man ikke kender de store forskelle. For eksempel er der en

mere åben kultur på de danske arbejdspladser – man er ikke De's i samme grad. Og det mener jeg, at tyskerne skal vide, når de køber en virksomhed her.

Det kan gå virkelig galt, når danskerne kommer til det tyske marked og ikke forstår sproget. For eksempel blev jeg kontaktet af en elektriker fra Thy, der havde fundet en samarbejdspartner i Hamborg, som skulle skaffe ham el-arbejde i Tyskland. Når kunden havde betalt, skulle tyskeren så aflevere pengene til danskeren. Det gik rigtig godt i starten, men pludselig holdt betalingerne op, og derfor ringede elektrikerens til mig efter hjælp. I papirerne kunne jeg se, at han faktisk havde taget kreditoplysninger på tyskeren, og at der i dem stod 'Eide Stattliche Versicherung' tre år i træk. Elektrikerens forklarede mig, at han var blevet enig med sin bank om, at det nok betød, at tyskeren måtte have gode forsikringer. Men jeg kunne fortælle ham, at 'Eide Stattliche Versicherung' faktisk betyder, at man har afgivet insolvenserklæring.

I Danmark kan du lidt sort-hvidt skitseret skrive en købsaftale på en serviet, hvis du har de rigtige oplysninger med. Men køber du ejendom i Tyskland, kan du lave en fuldstændig færdig aftale mellem sælger og køber, og dagen efter kan han alligevel løbe fra den. Aftalen er nemlig først gyldig i Tyskland, når man har skrevet den under hos notaren. Det er en af de store forskelle. I Tyskland skal notaren også læse alt op, før aftalen er gyldig, uanset hvordan han gør det. Og det kan tage lang tid og være meget kedeligt. Nu er det jo ikke alle tyske notarer, der har lige meget humor. Jeg var til en notarforretning, hvor der blev læst op fra højre til venstre, og til sidst spurgte notaren, om der var noget, man ikke havde forstået? Jeg forsøgte at være morsom og sige, at der var lige den der paragraf fem på den og den side, som jeg ikke havde forstået. Og så gik han i gang med at læse op igen.

Det undrede mig, da jeg en dag blev kaldt til møde hos den store tyske virksomhed Citti i Kiel. Vi var nogle år forinden blevet stillet nogle spørgsmål om danske retsforhold af dem, som vi i firmaet havde besvaret, og derefter hørte vi ikke yderligere. Jeg tog derned og havde et langt møde, hvor ejeren også var med. Han fortalte mig senere, at de i virkeligheden havde indkaldt mig til mødet for at teste, om jeg kunne tysk. De havde haft en advokat i København, hvor alt foregik på engelsk, og det var han træt af. Det blev en af de mest spændende sager, jeg har haft, fordi jeg herefter var med i hele forhandlingsforløbet, da Citti skulle etablere sig og ville købe Hørkram i Danmark. Det lykkedes. Vi satte prisen, hvor den skulle være, og jeg er stadig advokat for dem.

Det kan være en stor fordel for en virksomhed, at en af deres advokater arbejder pro bono – at det ude i byen hedder sig, at man på det og det advokatfirma har et rådsmedlem eller et kredsmedlem. Det betyder noget i forhold til klienterne at kunne vise, at medarbejderne ikke 'bare' er advokater i firmaet, men at de arbejder for standen som sådan. Jeg har også selv prioriteret pro bono-arbejdet og været hele rækken igennem i kredsbestyrelsen, som næstformand i Advokatrådet og også formand i en kort periode. Det er spændende at komme tættere på 'magten', og fordelene er, at du både kan være med til at præge udviklingen og få et stærkt netværk. I dag sidder jeg i Konkursrådet. Her er jeg kommet til at kende mange andre repræsentanter for det samme område: Professorer, dommere, SKATs rådgivere... Det giver gode meningsudvekslinger, men også en bedre forståelse af det, man selv går og arbejder med. Man får nogle andre input med hjem og en mere overordnet forståelse for helheden. Det er berigende både for mig og mit firma.

Jeg kan også i høj grad bruge min advokatbaggrund som formand for Sygeforsikringen Danmark, det vil sige mine analytiske evner

og hele den juridiske baggrund. Det hjælper også at være advokat, når vi ifølge Finanstilsynets strenge krav skal til 'eksamen' hvert fjerde år. Det er faktisk tilfældigt, at jeg er havnet her, og skyldes egentlig, at jeg er gift med min kone. Min svigerfar var nemlig med i lokalbestyrelsen i Odense, og da han gik af, spurgte han, om det var noget for mig. Jeg meldte mig ind, og i 2004 blev jeg så valgt som formand. De er ved at falde ned af stolen i udlandet, når de hører, at vi med 135 mand er i stand til at betjene 2,3 millioner medlemmer. Men vi har fået opbygget et fantastisk indberetningssystem. Mere end 90 procent af alle indberetninger kører elektronisk.

Det bliver fra den ene dag til den anden, at jeg stopper. Jeg tror ikke, at jeg er en, der trapper ned rent arbejdsmæssigt. Det der med, at så kommer man to timer om dagen... jamen, hvis klienten har brug for dig om eftermiddagen, nytter det jo ikke noget, at du er gået hjem. Jeg kan lide mit arbejde, og så længe jeg kan det, er det også dumt at gå hjem. ●

Merethe Stagetorn

Uddannet cand.jur. fra Københavns Universitet i 1965 og var advokatfuldmægtig hos Kammeradvokaten fra 1965 til 1967.

I 1977 stiftede hun advokatfirmaet Stagetorn, og siden 1980 har hun været beskikket forsvarer. Var fra 1978-89 indehaver af konditoriet La Glace. Siden 1983 har hun haft møderet for Højesteret og fra 1992 været tilknyttet Københavns Universitet som censor. Stagetorn har været formand for Foreningen af Beskikkede Advokater og er medlem af Strafferetsplejeudvalget samt en række bestyrelser.

Stagetorn har blandt andet repræsenteret Mogens Glistrup, Peter Brixtofte, cykelrytteren Bo Hamburger, Tvinds skoleleder Bodil Ross Sørensen med flere. Hun repræsenterede også museet Trapholt i sagen om den blendede guldfisk. I 1998 udgav hun bogen 'Forsvarsadvokaten – Hverdag i retssale og fængsler'. Hun har tillige udgivet flere juridiske lærebøger.

Merethe Stagetorn

Jeg vil forsvare djævlen selv

men ikke hans gerninger

Man bør skelne mellem det, der er mennesket, og det, der er gerningen, mener Merethe Stagetorn. Gennem tiden har hun mødt mange, der har en aversion mod at dykke ned i det parallelsamfund, som det kriminelle samfund udgør. Selv har hun aldrig sagt nej til at forsvare et menneske. →

Jeg har aldrig sagt nej til at forsvare et menneske. Selv i de sager, hvor der er sket helt umulige ting, som man synes må være langt ud over, hvad der er af ondskab i verden, er der altid et menneske bag. Jeg har tit udtrykt det i metaforen, at jeg ville forsvare djævelen selv – og det ville jeg – men ikke hans gerninger. Man bør skelne mellem det, der er mennesket, og det, der er gerningen.

Jeg møder mange, der giver udtryk for, at det må være et interessant job. Men hvis jeg begynder at tale om det, bliver de hurtigt fjerne i blikket. Rent faktisk har mange – og med god grund – en vældig aversion imod at dykke ned i hele det parallelsamfund, som det kriminelle samfund udgør. Det er lidt ubehageligt at erkende, at de mennesker, som begår grove forbrydelser, også skal hjælpes eller støttes. Det er en af grundene til, at jeg skrev en bog om mit arbejde i retssale og fængsler.

I princippet kan man komme ind i Københavns Byret, tilstå og få livsvarigt fængsel, fordi man har slået to mennesker ihjel. Det skete for eksempel, da jeg var forsvarer for en russisk kvinde, som havde slået to små børn ihjel, som hun passede. I denne meget sørgelige sag blev der udarbejdet en mentalundersøgelse, der sagde, at hun ikke var sindssyg. Men Retslægerådet mente, at hun havde en psykose, og sagen endte alligevel med, at hun blev dømt til anbringelse på en psykiatrisk afdeling. Selvom det er en sag, som får fatale konsekvenser for både gerningsmand og ofre, så kan den afgøres i retten på blot en time.

Der er ofte mange og store følelser på spil i mine sager, og på en måde er det fair nok, at pårørende kan vende sig imod mig. Men jeg er aldrig blevet angrebet. Der var dog dramatik og voldsomme følelser involveret, da jeg ved Vestre Landsret i Aarhus forsvarede en mand fra et af de mellemøstlige lande for drab. Den dræbtes familie fulgte dagligt sagen. Da formanden for nævningetinget

kom ind med afgørelsen – at manden blev frifundet for drabet – blev stolene bogstaveligt talt smidt gennem lokalet. Jeg kravlede lynhurtigt ned bag det panel, vi sad ved, der heldigvis stod lidt på afstand af salen. Det er i øvrigt den eneste gang, jeg har oplevet at få peberspray i øjnene. Det er sket, at min tidligere sekretær gennem 33 år har modtaget ubehagelige breve. Dem har hun dog lige så stille ladet glide i papirkurven.

Der er sket en stor ændring i opfattelsen af forsvarsadvokater, siden jeg selv blev beneficeret i 1980. Tidligere var det ikke et agtet hverv. Holdningen var, at det var en slags service, som staten stillede til rådighed. I dag oplever jeg, at respekten for forsvarsadvokaters arbejde er blevet væsentlig større.

Jeg har ikke følelser mod eller med klienten. Det dur ikke, hvis jeg prøver at overbevise retten om, at min klient i virkeligheden er et godt menneske og et forfærdeligt offer for omstændighederne. Dommerne ville kigge måbende og sige: Advokat Stagetorn, kunne vi måske gå videre! Jeg var på et par ugers kursus i Paris – fik et lille rejselegat fra Axel H. Petersens Fond – hvor jeg blandt andet fik lejlighed til at besøge franske retssale. Der så jeg en helt anden type af følelsesmæssigt engagement og teater, hvor også anklageren udtalte, at den anklagede var et forfærdeligt menneske. Jeg synes, vi har et godt system i Danmark, som jeg er stolt over, hvor anklager og forsvarer lægger deres synspunkter frem, hvorefter retten træffer afgørelsen.

Nogle klienter kan godt være vanskelige, fordi de har en kaotisk tankegang under forløbet. Jeg har for eksempel lige nu en drabssag, hvor det er umuligt at finde hoved eller hale i, hvad sigtede siger. Det første, jeg gør, er, at lade klienten fortælle – ofte i timevis. Helst så længe, at klienten føler, at han er kommet hele vejen rundt om sagen. Først herefter kan jeg sammenligne med

det, som fremgår af sagsakterne, og foreholde klienten det, og så har vi en drøftelse, som forhåbentlig medfører, at klienten forstår sagens gang og i givet fald accepterer en domfældelse.

Tvind-sagen har betydet meget for mig. Det var en stor oplevelse at være forsvarer i sagen. Her var vi en række forsvarere, der havde hver sin klient, men vi arbejdede som en helhed. Klienterne var intelligente mennesker, der forstod sagens problemer uden at fornægte dem. Tvind-sagen var interessant, fordi den samtidig var et stykke Danmarkshistorie fra 1970'erne om særlige skatteregler og skattefrihed. Dommen faldt i 2006 – på en sommerdag i Ringkøbing – og her blev min klient endelig frifundet. Jeg lærte meget af denne sag, men det gør jeg nu altid, uanset hvem klienten er.

Det kan være svært at forstå, at man som forsvarsadvokat ikke må bruge de samme våben som anklageren – og at få det forklaret til klienten. Når klienten for eksempel siger: Du kan da ringe til Alfred, for han ved, jeg var med ude at bowle den aften, må jeg forklare ham, at man som forsvarer skal holde sig fra at tale med vidner. Det er også svært at forklare, at han ikke kan få sagens dokumenter udleveret – ikke engang egne dokumenter i sager om for eksempel økonomisk kriminalitet. Klienten må blot gøres bekendt med indholdet. Det siger Retsplejeloven, og hvis man vil prøve det for en dommer, får man i 19 ud af 20 sager nej. Det kan virke utilfredsstillende og er svært at forklare.

Jeg står stadig i køkkenet på La Glace et par timer i juletravlheden. Det passer mig fint at kunne hjælpe min datter Marianne, der har overtaget stedet, med at tage opvasken. Det er hyggeligt at holde min egen forbindelse til La Glace ved lige, og så er der en glæde ved straks at kunne se resultatet af arbejdet. I mine sager kan der gå måneder og sågar år, før jeg ser resultatet.

Advokatfaget er hårdt med meget arbejde. Jeg begyndte selv først som advokat, da mine børn var 13 og 15 år. Jeg er ikke i tvivl om, at mange advokater i dag er overbebyrdet med arbejde, og at særligt kvinder ikke altid får den nødvendige hjælp af deres mand. Du kan bare se på, hvor mange yngre kvindelige advokater der er i forhold til mandlige, og hvor mange kvinder der har bestalling, når de er 50. Det, synes jeg, er ærgerligt. Jeg ville gerne se mange flere kvindelige advokater.

Jeg har ikke tænkt mig at trappe ned. Der er en tryghed ved at vide, at min søn, som jeg er i kontorfællesskab med, vil sige til mig, hvis jeg skal holde op. Jeg har arbejdet som en hest fra midten af 1980'erne og til omkring 2005. I dag kører jeg en mere almindelig hverdagsuge. Det er da klart, at tidspunktet nærmer sig, og jeg vil også gerne være mere på vores gård og dyrke flere gulerødder – og rejse lidt mere. Vi må se, hvad der sker. ●

Karen Dyekjær

Siden 2010 senior counsel hos LETT Advokatpartnerskab, hvor forretningsområderne blandt andet er EU- og konkurrenceret, life science, rets- og voldgiftssager. Hun har siden 1978 haft møderet for Højesteret.

Karen Dyekjær er uddannet jurist i 1964 og har blandt andet erhvervet en MCJ og LLM ved New York University, School of Law. Har arbejdet hos Cleary Gottlieb Steen & Hamilton i hhv. New York og Bruxelles. Blev i 1970 ansat som advokatfuldmægtig hos Plesner, i 1972 advokat og i 1974 partner.

Er gæsteforelæser ved Aarhus og Syddansk Universitet i retssagsbehandling og voldgift, life science jura samt tilknyttet som censor ved Københavns Universitet. Er medlem af Retsplejerådet, stifter af og i mange år formand for bestyrelsen for Dansk Forening for Konkurrenceret, Danske Advokaters fagudvalg for Konkurrenceret m.m. Har skrevet flere artikler samt bogen 'Life Science Jura – med vægt på lægemiddelindustrien'.

Karen Dyekjær

Jeg kan lide de sager, hvor der virkelig er noget på spil

Karen Dyekjær har på mange måder været en foregangs-kvinde: Hun blev advokat i en tid, hvor branchen endnu ikke fuldt ud havde accepteret kvinder, og nepotismen var udbredt. Hun arbejdede og uddannede sig i udlandet, før det var almindeligt. I dag holder hun som ekspert i blandt andet konkurrenceret fast i faget som senior counsel med lige stor passion. →

Jeg valgte jura lidt i blinde. Det var logikken, retorikken og argumentationen samt den mere filosofiske og samfundsmæssige del af studiet, der lød spændende, så valget stod mellem jura og litteratur. Men jeg blev hurtigt grebet af juraen og dét, at det drejede sig om mennesker og menneskelige konflikter – det vil sige normale menneskers normale måde at være på. Dengang sagde man, at du skal have en klæbehjerne og en gylden pung for at læse jura, men jeg synes ikke, det handlede om at lære udenad. Det interessante og meget fængslende er jo, hvad der står i indholdet. Det synes jeg stadig, og jura er et fantastisk spændende studium.

Jeg fik en ganske fortrinlig stilling som advokat i USA hos Cleary Gottlieb Steen & Hamilton på Wall Street, da jeg fik orlov fra Justitsministeriet i slutningen af 1960'erne. Jeg var den alleryngste i hierarkiet, men var involveret i mange slags sager, hvor opgaven for eksempel kunne være at gennemtrawle beviser i en voldgifts-sag eller bistå i finansieringsprojekter. Det giver smag for de store sager med masser af penge – firmaet repræsenterede blandt andet Lehman Brothers. Jeg tog dog hjem, da jeg blev tilbudt at overtage undervisningen af retsfilosofi på Københavns Universitet, fordi det område interesserer mig dybt.

Der er mere show off og teater i de amerikanske retssager end i de danske. Og selvom der også er ligheder, er systemerne vidt forskellige. I USA skal du blandt andet overbevise juryen – 12 lægmænd – om, at du har ret. Herhjemme skal du tale til dommerne, og de lader sig altså ikke forføre: Det ville klinge hult, hvis du stod og fremførte en sentimental eller aggressiv retorik af den type, man kender fra USA. Men jeg kan godt lide den spænding, der er i en amerikansk retssal, den særlige atmosfære, den lydhørhed over for, hvordan du kan turnere et argument. Der har du en suspense, som kan få adrenalinen op.

“Vi ansætter ikke kvinder,” lød det direkte fra et enkelt af de daværende gamle kontorer, da jeg efter USA-opholdet ville være advokat og søgte en stilling. Jeg havde et fremragende CV, men der var nogle advokatfirmaer, som simpelthen ikke ansatte kvindelige fuldmægtige i slutningen af 1960’erne. Det var en anden tid, men heldigvis også med den allersidste rest af en kønsdiskrimination. Jeg har også været med ved selve generationsskiftet i faget: Tidligere var far, søn og sønnesøn typisk advokater i samme firma, så hvis du havde en far, der var advokat, kunne du påregne en sikker ansættelse. Også nepotismen stod dog for fald.

Jeg var med i hele overgangen til en mere professionel og international advokatstand og én af de første, der sagde, at vi skulle have et firmanavn – et brand – i stedet for at hver enkelt advokat havde sit eget lille firma. I dag er det jo en selvfølge. Rent forretningsmæssigt var det også anderledes. Vi havde en myndig HK’er som ‘overdame’ til administrationen og mange sekretærer, fordi man brugte båndoptagere og stenografi, og vi advokater tog stilling til alt muligt – om håndtagene for eksempel nu var pudset godt nok. Sådan noget ville jeg jo ikke drømme om at tage stilling til i dag. Det må nogle andre gøre.

Jeg kan sidde i time- og dagevis for at forstå et teknisk problem omkring for eksempel et patent. En masse sager handler om, at du skal forstå teknikken eller de forretningsmæssige omstændigheder, og så skal du fremføre det for en dommer, som typisk ikke har nogen teknisk baggrund, og kunne kondensere komplicerede kemiske formler til klar tekst og gode metaforer, hvor du koncentrerer dig om det væsentlige. Det er en evne, som er fantastisk vigtig for en advokat, og denne proces samt spillet og sporten i sagerne bliver ved med at fascinere mig.

Det er altid morsommere at vinde end at tabe. Og for mig er det især tilfredsstillende at nå et rigtigt resultat, der bidrager til retfærdigheden. Derfor gør efterspillet til en af mine største sager, AMBI-sagen, mig stadig bedrøvet som advokat, fordi man stødte mod en mur. Jeg vandt den ellers fuldt berettiget i første omgang ved EU-Domstolen for de første klienter, der tog kampen op, men konsekvenserne herhjemme ved at vinde var for store, selvom jeg gjorde, hvad jeg kunne for at begrænse sagen. Det var hundrede procent forkert, at min klient tabte sagen, hvilket vi også senere har fået bekræftet af EU-Domstolen, men ak, ingen penge tilbage.

Jeg kan lide de sager, hvor der virkelig er noget på spil for klienten. Og det er de rettighedsfikserede mere end de pengefikserede sager, der altid har tiltrukket mig. De kedeligste er typisk sager om penge, hvor det handler om, hvorvidt du skal betale x-tusinde mere eller mindre, forretningen er gået videre, og der er ingen, der interesserer sig for det mere. At have staten som modpart er en særlig udfordring. På den måde er AMBI-sagen nok sagen for mig i den forstand, at det handlede om rettigheder og var en stor sag med meget store konsekvenser, men ikke, når det gælder det uretfærdige resultat eller dét, at det drejede sig om et skatte-spørgsmål. Heldigvis har jeg da også mange gange oplevet at få medhold på områder, hvor det har påvirket retsudviklingen. Det gælder for eksempel en sag, hvor Levi's blev frifundet for et krav om bøde for påstået prisfusk. En sag, som blev ført af principielle grunde for at afprøve de metoder, myndighederne brugte. Og det at afværge en konflikt ved at manøvrere sig frem til et forlig eller aflevere en gedigen præcis og brugbar juridisk analyse, der er handlingsdirigerende, er en anden del af advokatgerningen, som er både spændende og resultatorienteret.

Du vil ikke gå grædende hjem, hvis du taber i en af de store EU-sager som Lissabon- eller Maastrichtsagen. Her ved du, at det ofte

ikke er et spørgsmål om at vinde, men om at føre sin sag fagligt godt igennem og fremføre argumenterne, så der kan træffes den rigtige afgørelse og en holdbar dom. Her føler du dig virkelig som rettens tjener. EU-ret giver store faglige udfordringer, og det kan jeg godt lide. Men det gælder også i mange andre sager, for jura handler generelt om at analysere et stort kompliceret område, se, hvad der er problemet, researche det og komme til et resultat, der er holdbart. Det er ikke så let, og dårlige jurister kan ikke det der. En af mine fordele på området er, at jeg efterhånden har en bred baggrund, og jo ældre, du bliver, jo klogere bliver du.

Jeg vil ikke føre sager, som jeg ved, ikke kan vindes – det der med unødigt trætte er jeg meget imod. En advokat skal sortere sagerne og finde ud af, om de er egnede til at føre i retten. Fra USA kender vi Your Day in Court, der går på vigtigheden af at få lov at fremføre sine argumenter i en retssal. Men selvom du altid skal forsvare din klient hundrede procent, er det uetisk at føre en sag, du ved, du ikke kan vinde. Konflikter skal ikke opfattes som en kilde til indtægt. Det er også derfor, jeg er meget betænkelig ved for vid brug af gruppesøgsmål og det med at anlægge en samlet sag, som du aldrig selv ville have anlagt, og gøre det til en pengemaskine. Det er ikke meningen, og det giver advokater et dårligt ry. Det må vi som stand være imod.

Jeg er mit fag og er ikke parat til at slippe det endnu. Derfor er jeg nu senior counsel. Det er en glimrende måde at holde fast i og have føling med faget, og jeg savner ikke den meget aktive rolle som partner. Jeg arbejder betydeligt mindre i dag, end jeg har gjort, og sådan skal det også være. Til gengæld har jeg stor glæde af at tage mig til andre ting. For 20 år siden ville jeg have kedet mig på en golfbane. Det gør jeg ikke nu. Jeg elsker også at være sammen med min familie og mine børnebørn. Bare fornemmelser af at kunne sige 'ja' til at hente et af børnebørnene, gør mig

glad. Tidligere kunne mine børn ikke drømme om at ringe til mig om sådan noget, for de vidste, at det kunne jeg simpelthen ikke.

“Pas på ikke at komme til at lide af big shot-isme.” Det får jeg nogle gange lyst til at sige til især unge mandlige advokater. Det kan ske, at de tror, de er så fantastisk vigtige, fordi de sidder med de her store nuller og synes, de kan det hele og er nogle helvedes karle: I’m a big shot. Jeg synes, de skal huske på to virkelig gode ting ved advokatarbejdet: Det faglige samarbejde med kolleger og den faglige fornøjelse ved at gøre et godt arbejde! ●

Hellen Thorup

Født i Odense og uddannet cand.jur. fra Aarhus Universitet. Advokat fra 1973, møderet for landsret og Højesteret.

Uddannet som mediator ved engelske mediatorer 1997. Har blandt andet været medlem af Advokatsamfundets Lovudvalg for familie- og arveret, Erhvervsudvalget, 1. kredsbestyrelse, har undervist på fuldmægtiguddannelsen i person-familieret, medlem af og formand for Fagudvalg for familie- og arveret af flere omgange, formand for Retshjælpsudvalget, medlem af Advokatrådet fra 1989 til 1995 med mere.

Var i 2002 med til at modtage Dreyers Fonds Hæderspris for P4's spørgepanel i Radioadvokaterne.

Hellen Thorup

Jeg bliver forhåbentlig aldrig helt udlært

Advokat Hellen Thorup har det 'forbløffende godt' med ikke at arbejde så meget mere, men hun tager stadig på mediatorkurser i London hvert år, fordi hun aldrig bliver færdig med at lære. Egentlig var det lidt af et tilfælde, at hun overhovedet blev jurist, fortæller hun her, som det også var, da hun som den første familieretsadvokat kom i Advokatrådet, og da hun endte med at blive en kendt radiostemme i et helt årti... →

Det var så flovt, at jeg var for fummelfingret til at blive en god tandlæge. Og jeg stoppede på Tandlægehøjskolen i Aarhus efter knap et år. Men hvad skulle jeg så? En af mine forældres bekendte spurgte mig, om jeg nu skulle læse jura. Det havde jeg slet ikke overvejet, da der ingen jurister er i vores familie, og jeg vidste ikke, hvad uddannelsen indebar eller kunne føre til. For mig blev det vigtigt at gennemføre uddannelsen så hurtigt som muligt, så min far kunne se, at jeg ikke var helt håbløs. Han betalte uddannelsen for os tre børn, da vi ikke var berettigede til den SU, der var dengang. Men efterhånden som jeg forstod juraen, viste det sig at være en af de bedste beslutninger i mit liv. Jura handler jo om alle vores aktiviteter i dagligdagen – når vi køber noget, gifter os, dør, skal arve eller når vi slår nogen ihjel. Det handler om det, vi foretager os, og hvordan man som samfund regulerer det på den mest logiske måde. Jeg kan rigtig godt lide logikken i juraen.

Jeg kom fra Aarhus Universitet og ville gerne ind i advokatbranchen i København. Det var ikke nemt. Sidst på studiet havde jeg mødt en højesteretssagfører fra København på et kursus og spurgt ham, hvordan det lå med at blive ansat på et højesteretskontor? Han svarede, "På de store højesteretskontorer i København ansætter man ikke kvinder, for de laver skandaler." Jeg endte dog som *fuldmægtig* hos en advokat. Men ikke en højesteretsadvokat. Og jeg undgik at lave skandale! Det var sidst i 60'erne. En ny lov tillod at opdele ejendomme i ejerlejligheder, og kontoret havde en klient, der ejede mange ejendomme. De skulle opdeles, og jeg skulle som fuldmægtig fremvise lejlighederne om søndagen, hvilket var meget lærerigt. Efterhånden ville jeg dog gerne væk derfra. Ikke kun fordi der i 1960'erne var mange regler for kvinders påklædning, når de var på arbejde der – ingen lange støvler, lange bukser eller hotpants – men også for at have mulighed for at lære om andre emner.

Havde nogen under uddannelsen spurgt mig, om det var familieretsvejen, jeg ville gå, ville mit svar have været, at Vorherre bevarer, det er da kun kvinder, der gør det! Men da jeg så advokat Lilli Hornbak annoncere efter en fuldmægtig, vidste jeg bare, at det var det, jeg gerne ville. Jeg kom til samtale, og der var en tydelig kemi imellem os, så det var hende, der kom til at oplære mig i familieretssagerne. I 1974 var hun på ferie i Kenya og faldt ned og kom svært til skade. Hun kom hjem på en bære og lå på hospitalet med en halskrave – hun lå vist tre måneder eller mere. Jeg måtte overtage hendes sager og ikke mindst straffesagerne, som jeg aldrig havde prøvet før. Det førte så til, at jeg blev interesseret i straffesager. Så snart jeg havde mulighed for det, søgte jeg om beneficium og fik det. Indtil jeg blev 70 år havde jeg derfor også straffesager.

Mange mænd siger, at de ikke ønsker at have med familieret at gøre, fordi det tager for meget på dem følelsesmæssigt. Det er jeg sikker på, at det gør, men det gælder også for os andre. Man lærer dog at håndtere det, fuldstændig som læger lærer at håndtere kræftsyge patienter. Lur mig, om det ikke også ofte handler om penge for mandlige advokater? Familieretten er jo et lavtlønsområde, og det er der især to grunde til: De mennesker, der skal betale os, skal gøre det ud af deres surt sammensparede penge, eller det offentlige skal betale i form af fri proces. Begge steder er der en begrænset mulighed for at få et stort salær, og man kan ikke få indtægter på niveau med konkursbo-advokater, skatterets eksperter eller andre. Det har ikke noget med dygtighed at gøre, men det er altså nemmere at tage et ordentligt salær, når man sidder med en klient fra et stort million- eller milliardfirma end med almindelige mennesker. Og hvis det var pengene, jeg havde valgt, kunne jeg jo bare springe fra. Drivkraften for mig har været at arbejde med mennesker. Jeg kan huske, at min tidligere chef sagde til mig, da jeg var bange for at have lavet en fejl og var meget

ulykkelig, at “jamen, det handler jo kun penge. Det kan vi godt leve med. Det var meget værre, hvis det var en sag om et barn.”

Jeg blev indført i mediation allerede i midten af 1990'erne. Familieretsforeningens bestyrelsesmedlem, advokat Annelise Lemche, kendte advokater i England, og herigennem fik hun og foreningen to engelske advokater til Danmark, som underviste os – et hold på cirka ti – i mediation. Det er siden blevet udbygget til en hel uddannelse gennem Advokatsamfundet. Jeg tager stadig med kollegerne fra dengang til London på kursus hos disse engelske advokater, selvom det snart er 20 år siden, vi startede. Der er så meget, jeg hele tiden kan lære om mediation, og jeg bliver forhåbentlig aldrig helt udlært, for så er jeg jo færdig! Den teknik, man lærer i mediation, har jeg kunnet bruge både i retten, ved møder og i privatlivet. Man lærer, hvordan man skal tale med mennesker, hvis man vil have dem ud af en konflikt, og hvordan man får en dialog ud af det, så parterne føler sig hørt og forstået, uden at man nødvendigvis er enig med dem. Jeg ser bonussen de gange, hvor jeg formår det, ved at jeg næste gang bliver anbefalet af modpartens klient.

Jeg var den første familieretsadvokat, som kom i Advokatrådet. På et tidspunkt kom der en betænkning fra et udvalg under Justitsministeriet, som handlede om familieret. Jeg var helt ung og grøn og alt mulig, men jeg blev meget ophidset over betænkningen og syntes, at det var for dårligt, at man ikke “spurgte nogen som os, der havde med emnet at gøre hver eneste dag!” Så blev jeg opfordret til at komme med i Advokatrådets Lovudvalg. Herefter kom jeg i Erhvervsudvalget, blev spurgt, om jeg ville i Kredsbestyrelsen, og pludselig blev jeg også opstillet til Advokatrådet. Jeg har ikke bedt om noget af det, men har på den anden side heller aldrig sagt nej eller fortrudt det. Det allerbedste ved at medvirke i fagligt arbejde er, at du får et utroligt godt kolle-

gialt fællesskab – et kæmpe netværk med andre advokater med forskellige arbejdsområder fra hele landet. Jeg har lært forbløffende meget i de udvalg, hvor jeg har siddet. Jeg synes jo også, det tjener standen, at medlemmerne er med i det faglige arbejde og for eksempel får størst mulig indflydelse på lovgivningen og vores egne vilkår i branchen.

Vi fik frokost – tre stykker mad – som tak for at være eksperter i udsendelsen Radioadvokaterne. Vi var to mænd og to kvinder, der på skift hver tirsdag svarede på alle mulige spørgsmål fra lytterne. Udsendelsen flyttede på et tidspunkt til Aarhus. To af os fortsatte med at tage turen dertil, og i alt var jeg med i ti år. Det var en stor fornøjelse og meget udviklende – og jeg kunne også godt se, at jeg blev 'brandet' af det. Jeg svarede på spørgsmål om familie- og arveretten og kan huske, at jeg blev rystet over nogle af de ting, som folk ringede ind om. De kunne for eksempel være meget utilfredse over, at de ikke havde fået besked om, at deres gamle mor var død og begravet, og at "lillesøster har arvet det hele!" Så sidder man der og tænker, om vedkommende ikke hellere skulle spørge sig selv, hvorfor han eller hun ikke vidste, at moderen var død? Men jeg måtte jo bevare en vis professionel distance, og i stedet forklarede jeg om udlæg for begravelsesomkostningerne, og hvad det indebærer...

Lige pludselig var jeg 70 år – det havde jeg ikke set komme. Måske kunne jeg have fået forlænget min lejekontrakt, men jeg valgte i stedet at slippe for belastningen ved at være selvstændig: At man hver måned skal tjene til huslejen, de ansatte og sig selv. Så jeg opsagde alle kontrakter og hele personalet, flyttede hjem til mig selv og lejede mig ind i et kontorhotel. Det har jeg nu haft i tre år på Rådhuspladsen, og det fungerer fabelagtigt godt. Det er en dejlig beliggenhed, smukke lokaler, de modtager mine telefoner og stiller om til mig herhjemme, modtager al min post samt stiller

lokaler til disposition, når jeg har møder med en klient. Nu kan jeg slappe af og selv bestemme, hvor meget jeg vil tjene. I dag arbejder jeg ikke særlig meget, og det har jeg det forbløffende godt med, men jeg ved selvfølgelig ikke, om det holder... ●

Mogens Popp-Madsen

Uddannet jurist i 1959. Ansat hos Falbe Hansen, Bruun & Bruun som fuldmægtig indtil 1962, herefter advokat samme sted indtil 1980, hvor han blev selvstændig.

Møderet for Højesteret fra 1975. Medlem af Ligningskommissionen i Gentofte fra 1981-93.

Gift med advokatsekretær Ellis Mary Rasmussen.

Bor på Frederiksberg.

Mogens Popp-Madsen

Jeg har altid lagt vægt på at være urban og manerlig

Mogens Popp-Madsen har om nogen været ét med sit fag og altid tilgængelig for sine klienter. Det var absolut ikke et led i planen, at han skulle stoppe, men helbredet fortalte ham, at nu var det nok. Det er gået over al forventning at holde fredag, lørdag og søndag hver dag, som han siger, og en af de ting, han ikke savner, er den stadig mere rå tone blandt advokaterne. →

Jeg er ud af en juridisk slægt. Min far og min farbror var jurister, og det stod klart for mig allerede fra skoletiden, at det var det, jeg havde lyst til. Jeg ville ikke være embedsmand, men gerne hjælpe folk og være i det pulveriserende liv, og derfor var det klart, at det var advokat, jeg ville være. Særligt har jeg altid været interesseret i forsvarsgerningen, og det er der, jeg mest har slået mine folder.

Der var stadig skrivepulte, pen og blæk, ja, selv kopimaskinen var ikke opfundet, da jeg begyndte hos advokatfirmaet Falbe Hansen, Bruun & Bruun på Holmens Kanal 1. august 1959. På den måde har jeg haft hele udviklingen med. Den har været fantastisk, men har også medført forskellige problemer. Blandt andet synes jeg, at tonen blandt advokater i dag er blevet utrolig dårlig. På den måde kommer jeg ikke til at savne faget. Da jeg startede, var der en større respekt for hinanden, man talte og skrev også pænt til hinanden, og jeg har altid lagt vægt på selv at være urban og mannerlig. Det er mit indtryk, at mange af de yngre advokater i dag ikke har den tid til at behandle tingene, som vi andre mente, vi skulle have. Og vi har også været to om sagerne. I dag er det ofte penge og hurtige resultater, der er et bannermærke for mange, og det repræsenterer ikke noget, jeg synes om. Omvendt har jeg forsøgt at undgå at blive den gamle, sure stodder. Jeg vil i stedet opfordre til, at man selvransager sig – og går en lang tur i Kongens Have.

Jeg har hele mit liv haft galopheste som hobby, og når folk køber og sælger dyr, der er problemer med, henvender de sig jo gerne til én, de møder i den verden. Det har været ganske naturligt, at det var mig. Min interesse for heste og dyr har bragt mig til et antal af voldgiftssager om husdyr. Jeg har praktisk taget været i alle byretter i Danmark – bortset fra Fjerritslev. Der nåede jeg aldrig til. Så jeg har været hele Danmark rundt. Og jeg kunne lide det. Tidligere havde man særlige voldgiftsretter i alle byer, der i sa-

ger om husdyrshandler bestod af den lokale byretsdommer og to lægdommere, hvor den ene normalt var dyrlæge, og den anden gårdejer. Det vil sige, at man havde en ekspertise, som gjorde, at vi andre var glade for at komme der. I dag foregår den slags ved de almindelige domstole, og man kan ikke bebrejde en almindelig byretsdommer, at han eller hun ikke er ekspert på alle områder.

Min interesse for væddeløbssport har medført, at jeg har rejst meget. Også i udlandet. Blandt andet var jeg til det engelske Derby i 1963 og havde den utrolige fornøjelse pludselig ude i paddocken at rende ind i en gemytlig, pæn, velklædt herre med cigar. Det viste sig at være Churchill. Han var en af de allerstørste hestejere i England og havde dengang en af de bedste heste på lange distancer, Colonist II. Vi hilste pænt; han tog hatten af og sagde goddag. Det var lige inden sidste løb, og han spurgte høfligt, om jeg troede, hans hest havde nogen chance? Det mente jeg, for det var jo den, jeg var gået ud for at se. Det blev han glad for at høre, og den vandt også.

En af mine allerførste forsvarssager som fuldmægtig var for en svensker, der blev anholdt i København. Han drev urforretning en gros i Stockholm, og man mente, han smuglede ure over den svenske grænse til Rusland. Der blev rejst en sag her i København, og jeg var så heldig at få ham frifundet for det hele og løsladt. Han gav en større middag på en bedre restaurant i København, og næste dag fløj han til Schweiz. Jeg fik et kort fra ham, hvori han takkede mig meget og skrev, at hvis jeg nogensinde fik problemer, måtte jeg endelig henvende mig til ham. En måned senere var der en reportage i fjernsynet om det svenske politi, der havde lavet razzia i Stockholm på hans kontor og hans lager. Her havde man blandt andet fundet en million russiske rubler! Hvad der siden er sket, ved jeg så ikke, men det var en meget sjov og spændende sag, som gav blod på tanden.

Jeg var forsvarer i en af de første sager om æresdrab – Ghazala-sagen, hvor en ung pige fra det pakistanske miljø blev henrettet på stationspladsen i Slagelse, fordi familien var utilfreds med, at hun havde knyttet sig til en ung mand, de ikke syntes om, og så afgjorde familierådet, at man rykkede ud for at slå dem begge to ihjel. Det lykkedes dem kun at slå Ghazala ihjel, mens den unge mand nåede at flygte. Det viste jo en kedelig side af den menneskelige facon, og jeg lærte, at det pakistanske miljø har sine egne regler. Jeg har haft mange muslimer som klienter og har sågar været medvirkende til at få en af deres trosretninger godkendt i Kirkeministeriet, men jeg må jo nok sige, at det kan være svært at passe reglerne ind i det danske samfund. Omvendt har jeg også den indstilling, at man er nødt til at acceptere, at folk har en anden mening, og jeg har altid været meget liberal på det punkt.

Jeg har altid besøgt folk i deres hjem, når jeg synes, der var grund til det. Jeg synes, man lærer klienterne bedre at kende, hvis man ser deres miljø. Jeg har også altid lagt vægt på den nære kontakt og ment, at hvis jeg ikke gik dybt ind i sagen på den måde, havde jeg ikke den fulde mulighed for at hjælpe dem. Dengang jeg fik bestalling – 13. august 1962 – skulle man skrive under på en erklæring til den daværende justitsminister, Hans Hækkerup, som lød, at man skulle varetage klienternes interesser på bedst mulig måde. Det kan man kun gøre, hvis man også interesserer sig for, hvem vedkommende er, mener jeg, og hvad årsagen er til, at vedkommende har fået det problem. Det er også mit bedste råd til unge advokater: I straffesager er der altid en årsag til, at folk er havnet i den situation, de er. Her skal man ligesom lægen gå i dybden for at finde ud af, hvad årsagen er, og man skal tage sig den tid, der er nødvendig.

Jeg har – til min families fortrydelse – lagt vægt på altid at være til stede. Jeg har sagt til folk, at mellem 23 om aftenen og syv om

morgenen ville jeg have fred, men ellers var de velkomne til at ringe. Også fordi de øjeblikksindskydelser, man får, kan være af betydelig værdi i en sag, og måske har man glemt dem otte dage efter. Der er jo en ting, man skal huske: Hvis folk går og ruger over tingene, kan det være, at de glemmer, forbedrer eller digter – man får det ikke frisk fra fad.

Jeg synes, jeg har lov til at sige, at jeg har været mit fag. Jeg gik som regel hjemmefra lidt over otte om morgenen og kom ofte først sent hjem om aftenen. Jeg kan vist godt på standens vegne sige, at der næppe er noget andet fag, hvor man arbejder så meget som hos advokater. Min indstilling har været, at jeg ville holde ud så længe, jeg kunne, og det dér med 70 og 75 år har egentlig ikke ligget mig på sinde. Men sidste år fik jeg sådan lidt hjerteflimmer, der gjorde, at jeg måtte tage det mere roligt. Derfor var det meget naturligt at beslutte sig for, at nu kunne det vist være nok. Min kone synes også, det var tilstrækkeligt. Jeg tænkte da på, hvad jeg nu skulle give mig til, men sandheden er, at dagene går hurtigt, og jeg har ingen problemer med at få tiden til at gå. Det er som bekendt fredag, lørdag og søndag hver dag, og jeg tror ikke, jeg direkte kommer til at savne arbejdet. ●

Jeppe Søndergaard

Uddannet cand.jur. fra Københavns Universitet i 1982, indehaver af Ret & Råd i Maribo, speciale i blandt andet strafferet, landbrug, arv og dødsbobehandling, inkasso, tvangsauktioner med videre.

Medlem af Advokatrådet fra 2005-2011 og her blandt andet medlem af Responsumudvalget og efterfølgende Advokatrådets Uddannelsesudvalg.

Bestyrelsesmedlem i Landsforeningen af Forsvarsadvokater. Beskikket medlem af Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces samt medlem af erhvervsbestyrelser.

Jeppe Søndergaard

Man kan blive helt afhængig af kollegialt arbejde

For Jeppe Søndergaard fra Ret & Råd i Maribo har advokatfaget altid været en livsstil. Han har brugt megen tid på det faglige arbejde, som efter hans mening giver langt mere energi end 'dårligt fjernsyn og en kedelig bog'. Det menneskelige aspekt er den røde tråd i hans karriere, der er meget bredt funderet – som det nødvendigvis må være, når man arbejder i provinsen, mener han. →

Det var et af de bedste år i mit liv, da jeg tog et år på Nordsøen og fangede skidtfisk fra en ståltrawler. Jeg er født i Skagen, og har altid været fascineret af havet. Det var efter studentereksamen, jeg ville prøve noget andet og tjene nogle penge til studiet. Når vi kom ind i havnen, var det nogle lastfolk, der lavede alt det beskidte arbejde med at losse fiskene, mens vi holdt os langt væk fra den ulidelige stank... En af de ting, jeg lærte det år, var, at der er en løsning på alt. Vi tre halvstuderende røvere kunne ikke det hele – selvom de to andre var fiskere. Vi blev udsat for de mærkeligste ting, men vi fandt altid en løsning. Jeg har også taget med mig, at hvis man tager tingene med ro, tænker sig om og gør et godt stykke arbejde, skal tingene nok lykkes for en. Jeg lærte utrolig meget om mennesker ved at leve 14 dage ad gangen på så lille et område: Man har en meget høj grad af tillid til hinanden og kan ikke rigtig skjule noget – på den gode måde.

Det har ikke ligget i kortene, at jeg skulle blive advokat. Min far blev først cand.jur. i en høj alder og har ikke arbejdet som advokat. Men det har nok alligevel ligget lidt i generne, for jeg har altid haft det godt med at finde ud af, hvordan en konflikt blev løst: Hvis en kammerat eller god ven havde problemer med en selvangivelse eller svært ved at skrive et brev til en offentlig myndighed, var jeg den type, der hjalp – før det blev et professionelt arbejde for mig. Jeg fandt ud af, at jeg var god til at fokusere på, hvad det egentlige problem var. Der er ofte mange ting, der viser sig at være uinteressante for selve konflikten, og derfor skal man lytte og lytte for at spore sig ind på, hvad kunden og modparten egentlig siger. Man har fået to ører og én mund, fordi man skal lytte dobbelt så meget, som man taler – hvilket nogle gange kan være svært for advokater.

Det er helt sikkert det menneskelige aspekt, der fascinerer mig ved advokatfaget – at komme tæt ind på et andet menneske og

bistå det med at løse en konflikt i en presset situation, kombineret med, at det er et meget varieret arbejde: Den ene dag står man med godsejeren, den anden med den hårde kriminelle, og den tredje med en fra samfundets bund. Nogen kan synes, det er en styrke at være så bred fagligt, andre mener, at det jo lige så meget er en svaghed, at man ingenting ved om en hel masse... Flere tror, at jeg kun er advokat for folk i Maribo. Det er jeg ikke. Kunderne kommer fra et væsentligt større område. Men vi har en blandet landhandel, for man bliver nødt til at være bredt funderet, hvis man er advokat i provinsen.

Jeg kan især lide straffesagerne, og et andet af mine hovedspecialer er dødsboer. Men der er også sager om fast ejendom, landbrug og mange former for familieret – især forældremyndighedssager. Ved straffesagerne er jeg fascineret af, at man hjælper en person, som er lidt ude i tovene. I gamle dage hed det jo sagfører, fordi man fører en sag for en person, lever sig ind i dennes situation og står ved personens side fra start til slut. Sager om dødsboer er på en måde det samme. Nogle gange er de lige ud ad landevejen: Der er en ejendom, der bliver solgt, og nogle penge, som skal fordeles. Men andre gange oplever vi også her det menneskelige aspekt i konflikterne. Det giver mig altid en stor tilfredsstillelse at gå ind og læse baggrunden og måske få konflikten løst, tage mig af sagen for mennesker, der har mistet én, få lidt styr på det og løse konflikten hen ad vejen.

Der står en kvinde bag alt – derfor endte jeg i Maribo. Da jeg blev færdig som jurist, boede jeg i Helsingør. Jeg ville gerne være advokat, og det var ikke lige til at få job dengang i 1983, så jeg søgte overalt i Danmark. Jeg endte i Næstved, hvor jeg var i syv år, og mødte hende, jeg blev gift med. Hun boede i Maribo, så først pendlede jeg dertil, men fik så mulighed for at blive ansat

i et firma der i 1991. Jeg har boet der siden og er meget glad for det. Det er et fantastisk dejligt naturskønt område, og når jeg har fri, elsker jeg at færdes i naturen og ved vandet. Min måde at slappe af på er at tage løbeskoene på og løbe rundt om søen. Jeg løb min maraton nummer 21 – i Medoc – og er også begyndt at træne til en halv Ironman. Herude er man fri og frejdig, og man kan simpelthen ikke tænke dårligt på en løbetur, kun positivt.

Det evigt tilbagevendende spørgsmål til en forsvarer er frifindelsen af ens klienter. Som ung er det jo altid sjovt, hvis man får frifundet en klient, men jo ældre man bliver, jo mindre betyder den del. Vi ved, at 98 procent af vores klienter bliver dømt – og at de også har gjort det, de er anklaget for. Så er der nogle, der bliver frifundet, selvom de har gjort det – det kan bare ikke bevises. Jeg jubler ikke som sådan, når min klient bliver frifundet og bliver heller ikke ked af det. Jeg ved, at jeg har gjort et professionelt stykke arbejde, som jeg altid gør.

Det faglige arbejde har altid været en af hjørnestenene for mig. Man kan blive helt afhængig af kollegialt arbejde! Selvom man synes, man har rigeligt at se til i forvejen og ikke lige umiddelbart mener, man kan påtage sig mere, giver det faglige arbejde så meget energi og inspiration, at det kommer flerfold tilbage. I stedet for at sidde derhjemme og se noget dårligt fjernsyn eller læse en kedelig bog, er det langt mere berigende at være sammen med kolleger. Og her er man sammen på en friere måde, hvor man ikke har en konkret sag sammen. Det giver mig utrolig meget at møde kolleger i samme situation, kolleger, der – som jeg – arbejder meget, har en stor arbejdsglæde, og som brænder for det her fag. I Advokatrådet var jeg i samtlige seks år medlem af Responsumudvalget, og det satte jeg stor pris på. Jeg sætter også utrolig stor pris på mit hverv som beskikket medlem af Procesbevillingsnævnet. Det kan være en meget vigtig beslutning, om

man skal give fri proces til et menneske, som vil føre en sag. Men det er lige så vigtigt, at man ikke giver fri proces til de forkerte. Dermed kan andre blive udsat for en retssag fra en, som måske ikke har så meget grund til at føre en sag.

En anden af mine kæpheste er den gratis retshjælp i Maribo. Her kan jeg nogle gange hjælpe ti mennesker i løbet af en time. Det er altså en stor fornøjelse. Mange mennesker sidder ofte og tumler med et eller andet problem, men det er stadig en hæmsko for dem at træde over tærsklen til et advokatkontor. Det er svært, det koster en masse penge – og der er mange fordomme forbundet med det. Ved den gratis retshjælp kan man lige komme ind og blive tilrettevist med, om det er noget, man skal gå videre med, eller om det kan afsluttes med en rådgivning. Det, synes jeg, er en fantastisk god ordning.

Jeg føler det ikke selv, men hører i dag nok til den ældre generation, hvor det at blive advokat blev betragtet som et kald. Det var ikke så meget et arbejde som en livsstil. Derfor har jeg brugt utrolig meget tid på mit arbejde. Advokatjobbet er ikke særlig familievenligt med de arbejdstider og den måde, vi arbejder på, men er man selvstændig, bliver man nødt til at arbejde hårdt for at få virksomheden til at løbe rundt. Jeg er da så småt begyndt at gøre mig tanker om min alder og mit job. Men kun så småt, for det er jo en foranderlig verden, og jeg tager tingene, som de kommer. Min datter er lige blevet ansat som advokatfuldmægtig her, og det kan da være, at hun på et tidspunkt har lyst til at overtage stafetten. Da hun fortalte, at hun ville være advokat, udbrød jeg: Nej, hvordan kunne du dog forestille dig dét? Har du da ikke set en far, som jo aldrig var hjemme ved jer? Så spurgte hun, om jeg ikke altid havde sagt, at jeg kunne lide mit arbejde – og hvad var så problemet? Den bed jo lidt. Jeg troede, at jeg havde afskrækket hende ved at arbejde så meget, men det har jeg så ikke.

Jeg har fire mantraer for den gode advokat. Du skal være hæderlig, have arbejdsvilje, vise gensidig respekt og have selvdisciplin. Da jeg i sin tid startede som advokat, lærte vi, at noget af det vigtigste, vi havde, og som vi aldrig måtte give køb på, var vores hæderlighed. Hæderlighed er en lidt speciel størrelse, for vi kan af og til blive presset af vores klienter for at gøre noget, der ikke er i orden, og der er det vigtigt at have sin hæderlighed på plads, så man har en kurs at navigere efter – altså mavefornemmelsen og rutinen. Det er vigtigt hele tiden at træne hæderligheden i forholdet til klienterne. For det er ikke altid en nem størrelse at finde grænsen mellem at skulle tjene sin klient bedst muligt og tjene sin hæderlighed. ●

Kirsten Reimers-Lund

Jeg har masser af meninger

Tidligere havde familieretsadvokat Kirsten Reimers-Lund mange tvangsfjernelsessager. Men en tragisk sag satte en stopper for at tage de sager. I dag er hun udelukkende på klienternes side i blandt andet skilsmisse- og samværssager. Det forhindrer hende ikke i at have stærke, private holdninger til børnenes ret til at blive hørt og taget alvorligt. →

Jeg valgte at læse jura, fordi timerne lå bedst i forhold til det at have børn. Og i 1972, hvor jeg havde fået mit første barn, var der kun meget få vuggestuer. Jeg fandt med det samme ud af, at jura var sjovt og spændende – det var lige mig. Midt i det hele fik jeg meningitis. Der var en frygtelig influenza-epidemi i 1973, og det forsinkede mig noget, for jeg kunne slet ikke læse og ikke engang se fjernsyn i en lang periode. Og så måtte jeg ligesom til at begynde forfra. Men jeg blev færdig inden for nogenlunde normeret tid.

Det var lidt et tilfælde, at jeg kom til at arbejde med familierets-sager. Som studerende fik jeg tilbudt et job som sagsbehandler på det familieretlige kontor i Justitsministeriet, og der blev jeg, til jeg var færdig. Jeg opgav at få et job i departementet, som der var stor prestige forbundet med. Jeg havde fået to børn til, var ikke sikker på at have høje nok karakterer og kunne ikke få en garanti for, at jeg ikke ville blive udstationeret. I stedet tog jeg imod et tilbud fra Povl Holm-Jørgensens advokatkontor i 1977, hvor man især havde arve- og familieretssager. Senere blev jeg selvstændig og arbejdede med alle slags sager, men blev kontaktet af socialrådgiver Hanne Reintoft, der fortalte, at der var bevilget penge til at oprette en retshjælp i Mødrehjælpen – om jeg ville stå for den? Og så var jeg inde i familie- og arveretten igen.

Dengang var der ikke særlig meget prestige i at være familieretsadvokat. Holdningen var, at det var noget, alle kunne. Sådan lidt allround. Området har også lidt under, at det var nemmere at få gang i sin forretning, hvis man startede med familieretten, når man slog sig ned med et skilt på torvet, og det var ikke altid ensbetydende med, at man var særlig dygtig på området. De familieretlige advokater har nok også selv været med til at tale deres fagområde ned i en række artikler om A- og B-advokater, og hvis vi ikke kan respektere os selv, kan vi jo heller ikke forvente, at an-

dre skal gøre det, vel? Advokat Hellen Thorup, der som den første familieretlige advokat kom i Advokatrådet, og som jeg senere afløste, har også været med til at højne prestigen. I dag møder jeg mange kolleger inden for eksempelvis erhvervsjura, som jeg har den dybeste respekt for, der også viser, at de respekterer mit arbejde højt.

Der er sikkert nogle, der synes, jeg er en strid kælling, fordi jeg ofte forsøger at få klienten til at holde fast, hvis han eller hun har ret. Jeg kan selvfølgelig ikke træffe afgørelser for folk om, hvorvidt de skal skilles, men fortælle, hvad der sker, hvis de bliver det nu eller senere. Det kan være, at klienten helst vil have det overstået hurtigt, men jeg vil være helt sikker på, at han eller hun fuldstændig har forstået konsekvenserne af for eksempel at opgive et krav – at det ikke kan gøres om. Der skubber jeg nok på folk. Om det er en fejl eller fordel, vil jeg overlade til andre at bestemme. Problemet i disse skilsmisse- og samværssager er jo ofte, at det er meget store beslutninger, klienterne skal tage, på et tidspunkt, hvor de i virkeligheden er meget uegnede til at tage dem.

Jeg er advokat og repræsenterer en klient. Det forhindrer mig ikke i at have min egen mening om, hvad der er bedst for et barn. Men selv i de tilfælde, hvor jeg tænker, at barnet kunne være bedre tjent med at have en anden forælder eller bo hos den anden, er mit udgangspunkt, at jeg repræsenterer klientens synspunkt. At jeg skal udtrykke det, som klienten kunne have udtrykt, hvis han eller hun havde haft min uddannelse eller viden. Det er ikke Kirstens personlige holdninger. Derfor bliver jeg en gang imellem lidt bange, når jeg hører advokater bruge udtrykket, at vi skal tage hensyn til børnene. For hvad ligger der i det? At man for eksempel ikke i en forældremyndighedssag giver 100 procent af dét, som klienten gerne vil have frem, af hensyn til børnene?

En bestemt tvangsfjernelsessag fik mig til helt at droppe den slags sager, og den påvirker mig stadig her 18 år efter. Sagen, som jeg førte ved landsretten, handlede om en tidligere narkoman, der var gået under jorden, fordi man ville fjerne hendes lille datter. Den endte med, at kommunen undlod at fjerne datteren, og moderen, der i øvrigt kom fra det, vi kalder en bedre familie, sagde, at hun var helt clean. Et års tid efter blev jeg ringet op på Mødrehjælpen med beskeden, at den nu 2-årige pige var død af en overdosis. Barnet havde drukket moderens metadon. Det var sket en gang før, men de havde ikke meldt det til politiet fra sygehuset, som de selvfølgelig skulle have gjort, og anden gang døde barnet altså. Jeg satte mig først ned ved mit skrivebord, og derefter gik jeg bare hjem. Når folk tidligere har spurgt, om jeg slet ikke tænkte på børnene i tvangsfjernelsessagerne, har jeg svaret, at der kun er én, der taler forældrenes sag, og det er mig, mens der står et helt system – dommere og Statsforvaltningen – og passer på børnene. Derfor har jeg altid gjort mit alleryderste for klienten og håbet, at dette system ville virke. Og det gjorde det ikke her.

Da jeg startede som familieretsadvokat fik moderen altid forældremyndigheden. Faderen havde typisk samvær en weekend om måneden. I dag har forældrene ofte en syv-syv-ordning, hvor barnet bor lige meget hos begge. Jeg er meget bekymret for, at det først er, når børnene er voksne, vi vil finde ud af, om det er en god idé. Vi har alle brug for en base. Jeg tror, vi alle kender det med, at når kontoret skal males, ens stol står et andet sted, eller en anden har taget ens plads ved frokostbordet, så føler man sig helt hjemløs. Nogle gange synes jeg, der måske er lidt mere forældreretfærdighed end børneretfærdighed i den nuværende lovgivning.

Jeg har det virkelig dårligt med, at børn skal inddrages i det hele, høres og udtale sig i samværsager. Vi lægger et alt for stort ansvar

på dem, som vi ikke kan være bekendt. De er jo superloyale og elsker både mor og far. Hvis mor og far er lykkeligt gift og bor i København, og den ene af dem får tilbudt et job i Aalborg, er der ikke nogen, der spørger barnet, om han eller hun vil med, det er bare at makke ret. Men det her allermest sårbare skilsmissebarn placerer du lige midt i skudlinjen. Ofte snyder vi også børnene lidt ved at foregive, at de bliver hørt. I en af mine sager ville en far gerne have mere samvær, hvilket moderen syntes var en ret dårlig idé. Barnet kom til en samtale, hvor han udtrykte, at han gerne ville blive en time længere om søndagen hos sin far, men ellers ikke ønskede at lave om på aftalen. Så kom afgørelsen: Man gav en times mere samvær om søndagen, og man gav faderen en dag mere oveni! Barnet må da føle sig fuldstændig til grin. Begrundelsen var, at det er bedst for barnet at bevare kontakten med begge forældre osv. Arh... så kan man jo lige så godt sige, det skal være en syv-syv-ordning, ikke? Indimellem får man nogle standardbegrundelser, som simpelthen ikke er præcise nok.

Skulle jeg give unge kolleger et råd, må det være, at de meget gerne må gå til opgaven med stor respekt og ydmyghed og tage klienterne og sagerne alvorligt – men at de ikke behøver tage sig selv så helvedes højtideligt. Jeg har stået med mine pailletter i revyen i Advokatsamfundet i mange år, og det er der da ikke gået noget skår af mig for. Nu ryger jeg sikkert direkte for Ligestillingsrådet, men jeg synes altså nogle gange, at især mandlige advokater kan have tendens til kun at tale om deres kæmpesucceser, hvorimod vi kvindelige advokater i højere grad også kan sidde og grine over de sager, hvor vi har dummet os.

Det er både sjovt og spændende at være med til at præge en lovgivning, når man nu har nogle meninger – og jeg har masser af meninger! Jeg har været udpeget til forskellige lovforberedende udvalg i 13 år, og det tager enormt lang tid, og man skal være

parat til selv at betale for det. Men det er et arbejde, jeg er stolt af. Jeg synes også, det er en rigtig god idé som advokat at gå ind i det almindelige faglige arbejde – jeg har blandt andet siddet i bestyrelsen for Københavns Advokatforening og seks år i Advokatrådet som formand for Familieretsudvalget. Jeg kan godt lide den tradition om at deltage i det faglige arbejde, og også den med, at man sidder der i en tidsbegrænset periode, så andre også kan komme til.

Jeg blev for snart seks år siden ramt af en alvorlig sygdom, men er nu erklæret fuldstændig rask. Sygdommen betød, at der blev taget noget tid fra mit arbejde, men også at jeg besluttede ikke mere at ville have så mange ansatte. I dag sidder jeg i kontorfællesskab med fem unge mandlige advokater i 40'erne. De synes ikke, det vigtigste på denne jord er at tjene penge, at der også skal være et liv, og at man skal have det sjovt – uden at de på nogen måde er useriøse! Måske påvirker det mig, så jeg heller ikke føler, jeg selv behøver sidde til kl. 18-19 om aftenen? Måske synes jeg også, at jeg skal gøre nogle andre ting nu, for jeg kan jo ikke indhente det, hvis jeg pludselig falder død om. Og har man før hørt om nogen, der fortryder, at de ikke sad på kontoret altid? For mange år siden besluttede jeg at holde op, når jeg bliver 70 år. Grunden er, at jeg jo nok selv er den sidste, der opdager det, hvis jeg ikke fungerer godt mere. Til gengæld tror jeg heller ikke, jeg stopper før – det har jeg det for sjovt til. ●

Jan Erlund

Jurist og var indtil 2007 partner i Gorrissen Feder-spiel Kierkegaard, som han var med til at stifte.

Fra 1991-95 formand for Advokatrådet. Har gennem årene haft utallige bestyrelsesposter og var fra 1985-2002 formand for bestyrelsen i DFDS, for ØK fra 1992-2007 og for Burmeister & Wain fra 1984-1996.

Er i dag fortsat bestyrelsesmedlem for blandt andet Vitasoy International Holdings Ltd i Hongkong og Skagerak-gruppen i Hirtshals samt blandt andet dommer i voldgiftssager. Jan Erlund er gift med fysioterapeut Hanne Brocks, som han har de to døtre Mette og Marlene med.

Jan Erlund

Advokat med søfartsbog

Der er tidspunkter i ens liv, hvor man skal gøre noget andet, end man hidtil har gjort, mener Jan Erlund. Selvom advokaten med speciale i sø- og transportret fortsat vil være aktiv i bestyrelsesarbejde og voldgiftssager, vil han nu også forsøge at catche up med de ting, som et meget travlt arbejdsliv ikke har tilladt ham. →

Jeg var ikke sikker på, hvad jeg skulle efter gymnasiet, så jeg tog den toårige uddannelse til reserveofficer ved Dronningens Livregiment i Nordjylland. Bagefter virkede det meget naturligt at læse jura, for i forsvaret var jeg blevet sporet ind på det faktuelle. Jeg syntes så godt om de jyder, jeg havde mødt under militæruddannelsen, at jeg læste jura på Aarhus Universitet. Jeg er vokset op med skibsfart, blandt andet derfor blev sø- og transportret mit speciale. Via et stipendiat fra Nordisk Institut for Sjørett læste jeg i Oslo og fulgte kurser i maritim jura, hvor jeg fik det gode råd at få en advokatbestalling. Og det blev så til godt 42 år i Gorrissen-regi.

I Forsvaret lærte jeg at arbejde i teamwork, hvordan du skal begå dig, tale højt og gøre dig forståelig. Hvis du skal have en deling til at følge dig, kan du jo ikke stå og mumle. Og jeg har aldrig været udsat for i retten, at man fra dommersædet har sagt til mig: "Kan De ikke tale lidt højere?" Jeg lærte også at indordne mig, da jeg kom på en stue som rekrut i Nordjylland som den eneste københavner blandt thyboer og vendelboer og i hvert fald ikke skulle tale om, at jeg var student. Det skulle jeg heller ikke, da jeg i to omgange arbejdede som skibsdreng, hvor jeg også hurtigt lærte at stikke en finger i jorden. Det er nu sundt i mange af livets forhold. Og jeg er altså søretsadvokat med søfartsbog!

Det løftede mig ud over den sproglige barriere og var utrolig lærerigt, at jeg var ansat et halvt år på det amerikanske advokatkontor Haight i New York i 1969. Som søretsjurist skal du kunne begå dig i skrift og tale på engelsk. Jeg har rejst meget i mit advokatliv, for skibe sejler jo ikke kun i danske farvande, og søforklaringerne blev som oftest holdt uden for Danmarks grænser. Det har været utrolig privilegeret. Jeg lærte også at arbejde selvstændigt, for jeg var tit alene af sted til sager, der foregik på fjerne destinationer, og dengang var der jo ikke iPhone eller computere til rådighed.

Skulle jeg give de unge advokater et godt råd, er det at samle så mange faglige og menneskelige indtryk sammen på et så tidligt stadium som muligt af ens advokatkarriere – tage uden for landets grænser, for eksempel på et udenlandsk advokatkontor og se, hvordan de arbejder, gøre en indsats i forhold til det nationale og internationale netværk, hvor du møder andre professioner og typer af mennesker, også gerne i hjælpeorganisationer eller andre, ikke nødvendigvis højprofilerede organisationer.

Advokater er faktisk gode i en bestyrelse. Som advokat skal du kunne fokusere – det vil sige finde den centrale kerne i en problemstilling og skubbe alt det andet væk samt være i stand til at formulere på skrift, hvad problemerne går ud på. Jeg begyndte på mit bestyrelsesarbejde i begyndelsen af 70'erne, og en af de større opgaver var som formand for bestyrelsen for Burmeister & Wain Skibsværft. Det var en up hill-fight at være med til at holde værftet flydende, men man løber ikke fra jobbet som formand for en bestyrelse, når problemerne tårner sig op. Det gjorde jeg heller ikke senere i DFDS eller ØK. Men jeg havde nogle år, hvor det gik virkelig hårdt for sig med mit advokatarbejde ved siden af bestyrelsesarbejdet.

En god advokat skal kunne lytte til, hvad det er for nogle mennesker, han er iblandt og sørge for at spille i samme toneart. Han må ikke optræde arrogant og bedrevidende, og det er utrolig vigtigt, at man ikke har en afstand ned til de mennesker, man har med at gøre. Måske er der en tendens til, at når yngre advokater i dag kommer ud fra et af de helt store firmaer, sker det med denne virksomheds prestige og position? Det er ikke meningen: Den unge advokat skulle jo gerne virke via sin egen kompetence og ikke firmaets. Som formand for Advokatrådet advarede jeg mod at skabe et A- og B-hold blandt advokater, som der var en tendens til i min rådsperiode. Det er jo ikke de store kontorer, der skaber

respekten omkring advokatens arbejde. Det er i højere grad advokaten ude i dagliglivet, der møder i eksempelvis familieretssager, straffesager og ikke at forglemme retshjælpsarbejdet.

Jeg kan godt lide afvekslingen i jobbet som advokat. Du bliver nødt til at sætte dig ind i nye områder og må prøve at få din jura til at støtte det. Men jeg har også altid godt kunnet lide at være tæt på mennesker – på beslutningstagere – og finde forhandlingsløsninger, som tilfredsstiller begge parter. Jeg har været glad for at være partner i en advokatvirksomhed og været med til at fastsætte reglerne for, hvordan firmaet skal udvikle sig – med hvilken kultur og hvilket arbejdsmiljø. Det spiller en stor rolle, at du kan præge din virksomhed, men også at være herre i dine egne sager.

Jeg er fyldt 75 i 2014, og det er jo sådan lidt en skillelinje for mig. Som advokater er vi så privilegerede, at vi har mulighed for en kontrolleret nedtrapning. Da jeg forlod Gorrissen Federspiel etablerede jeg sammen med en god ven og kollega, Mogens Skipper-Pedersen, Copenhagen Chambers, hvor vi passer vores bestyrelshverv og voldgiftssager. Det bliver vi ved med, så længe vi kan bruges, for jeg tror, det er sundt fortsat at holde sig aktiv. Min holdning er i bestyrelsesarbejdet hele tiden at overveje, hvorvidt man stadig tilfører værdi til en virksomhed eller fonde, eller hvor man nu sidder.

Der er tidspunkter i ens liv, hvor man skal gøre noget andet, end man har gjort hidtil. Rejse mere, interessere sig for andre kulturer, og selvom det lyder lidt banalt – gå mere i teatret. Jeg vil gerne spille mere golf, og min kone og jeg vil gerne være noget mere i vores lejlighed i Sydfrankrig. Nu er der jo ikke 100 år tilbage, så jeg synes, man skal tænke sig om og spørge: Er der ikke noget, jeg ellers skal nå i livet? Jeg har arbejdet meget – du kan bare spørge mine døtre og min kone – de så ikke så meget til mig, så

nu er det på tide, at jeg får caught up med noget andet i mit liv. Vi bliver også snart morforældre, og det bliver selvfølgelig noget, der kommer til at tage noget tid.

Jeg har nu valgt at deponere min bestalling, men føler, at jeg er lige meget advokat i mit sind og hjerte, hvad enten jeg har den eller ej, og jeg behøver den ikke længere med det arbejde, jeg udfører i dag. Jeg tillader mig at mene, at jeg har aftjent min værnepligt i Advokatsamfundet gennem mine 17 gode og travle år i kredsbestyrelsen og Advokatrådet. ●

Manfred W. Petersen

Advokat med møderet for Højesteret og har i over 40 år haft strafferet og procedure som sit hovedarbejdsområde. Var fra starten og til 1982 sammen med advokat Jørgen Jacobsen, derefter i 15 år sammen med advokat Bent Unmack-Larsen. De sidste 17 år hos Nyborg og Rørdam Advokatfirma. Har tidligere i en årrække været medlem af Strafferetsudvalget og Kursusudvalget.

Manfred W. Petersen har ført et stort antal landskendte sager for både landsret og Højesteret, blandt andet Højesteretssagen om anonyme vidner, Blekingegadesagen, de færøske sager om skibsfinansiering, danmarkshistoriens største røverisager mod pengetransporter i Glostrup og Dansk Værdihåndtering, sagen om knibtangsmånøvren på Nørrebrogade i forbindelse med Ungdomshussagen, Ghazala-sagen med flere.

Den 31. december 2014 deponerede han sin beskikkelse som advokat.

Manfred W. Petersen

Våben- drager eller vejviser

Jura kan føre til alt

Forsvarsadvokat Manfred W. Petersen, 73 år, var længe om at gøre sine jurastudier færdige, fordi han havde travlt med også at være rejseleder ved Tjæreborg-busserne. Men han blev cand.jur. og har nu været forsvarsadvokat i mere end 40 år. Fra årsskiftet 2014 besluttede han at deponere sin beskikelse, men kan i bakspejlet se tilbage på en karriere med både store sager, vigtige mærkesager og mennesker. →

Jeg besluttede allerede for to år siden at trappe ned. Jeg har heldigvis haft en ordning her hos Nyborg & Rørdam, så jeg kan komme og gå, som jeg vil, og det er jo meget favorabelt. Men i løbet af året er jeg nået frem til, at det er fornuftigt at træffe en beslutning om, hvornår man holder op. Det er godt, når man selv kan beslutte at stoppe, fremfor at nogen kommer og spørger, om det ikke er på tide. Jeg vil savne fællesskabet, og det med at komme her på kontoret – og selvfølgelig også kontakten til klienterne. Men jeg tror ikke, jeg vil savne de mange, lange dage i retten, når solen skinner udenfor!

Min far havde nok gerne set, at jeg blev slagter. Jeg er ud af en sønderjysk slagterfamilie i flere generationer på begge sider. Men jeg ville være højskolelærer. Efter gymnasiet begyndte en af mine kammerater at læse jura, og jeg tænkte, at juraen jo kan føre til alt – også til at blive højskolelærer. Og så flyttede jeg fra Haderslev og begyndte at læse jura i Aarhus i 1961. Det var dog ikke det morsomste, så jeg tog sideløbende noget arbejde som rejseleder hos Tjæreborg – og det fascinerede mig. Det var i de gode, gamle dage, hvor man rejste i busser, og jeg kan vist roligt sige, at jeg har rejst Europa tyndt – det blev ofte til 40-50.000 kilometer om året. Jeg flyttede til København efter første del af studiet og traf samtidig min kone. Og dengang skulle man være gift, hvis man skulle have en toværelses, så det blev vi. Her begyndte jeg at tænke på at blive færdig, og i slutningen af 1969 blev jeg cand.jur. efter otte-ni års studier. Det var dengang, man selv bestemte farten.

Under studietiden havde jeg fulgt nogle straffesager. Blandt andet i Højesteret Mona-sagen, som jeg senere kom til at beskæftige mig med. Det var en drabssag fra 1960'erne, hvor en hovmester fik livsvarigt fængsel for et drab på en lille pige. Jeg aftjente min værnepligt som civil med blandt andet tre måneders skovarbejde i Gribskovlejren – det senere statsfængsel! – og 15 måneders ud-

stationering på Kofoeds Skole, hvor jeg blandt andet tilbød retshjælp. Jeg ville dog gerne beskæftige mig med mere juridisk arbejde og kom i forbindelse med den fremtrædende forsvarsadvokat Jørgen Jacobsen, som arbejdede på at få genoptaget Mona-sagen. Vi fandt nyt frem, men ikke nok til at få sagen genoptaget. Jeg begyndte senere som advokatfuldmægtig hos ham, men fortsatte i øvrigt også med retshjælp på Kofoeds Skole.

Det lå nok i Jørgen Jacobsens natur, at man blev kastet ud i sagerne og fik lov at arbejde selvstændigt. Allerede i fuldmægtigtiden havde jeg domsmandssager med bevisførelse – blandt andet en tredages domsmandssag. Jeg må jo have gjort det på en måde, så domstolene accepterede det – selvom det normalt er den befættede advokat, der skal møde. Det får man ikke lov til mere.

I 1973 blev jeg advokat og beskæftigede mig i starten også med alle mulige andre ting end straffesager – man var jo mere generalist dengang og kom hele paletten rundt. Men det var primært straffesagerne, der interesserede mig. Det gjorde og gør de især på grund af det menneskelige aspekt – at man kan hjælpe nogle mennesker. Ofte er det den lille mand, der står over for et system med store ressourcer og et stort apparat, og gennem mit arbejde på Kofoeds Skole var jeg kommet i kontakt med nogle mennesker, der befandt sig i skyggesiden af samfundet. Selvom der også kan være meget papirarbejde i straffesager, har jeg aldrig ønsket mig at blive en advokat, der mest beskæftigede sig med papirarbejde og erhvervsforhold.

Der findes to typer af forsvarsadvokater: Våbendrageren og Vejviseren. Det er ikke noget, jeg har fundet på, men er beskrevet af en svensk forsker. Jeg opfatter nok primært min rolle som våbendrageren: Den, der påtager sig de sager, han bliver bedt om – og det mener jeg, man bør gøre som forsvarsadvokat, hvis man

vel at mærke har tid til det. Og så skal man i samråd med klienten kæmpe med de lovlige midler, man har, for hans eller hendes interesser og præsentere sagen bedst muligt for retten for at opnå det bedst mulige resultat. Det er væsentligt at få retten til at lytte. Som en meget erfaren retsjournalist for mange år siden fortalte mig, er det vigtigt at have rettens øre, så ens synspunkter bedre kan slå igennem ved domstolen. Det afgørende for denne forsvarertype er ikke at forholde sig til, om en klienten er skyldig eller ej, hvis klienten nægter sig skyldig, men hvad der er bevist eller ikke bevist. Det er retten, der skal træffe denne afgørelse. Heroverfor står Vejviseren, der er mere indstillet på at vise klienten den rette vej og sige fra over for klienten, hvis hans egen moralopfattelse kommer i strid med klientens ønsker.

Der er nogle, der kan lægge de belastende sager fra sig. Det synes jeg ikke helt, jeg har kunnet. Men man må jo komme videre, og jeg har da ikke gået rundt og lidt under, at jeg har det arbejde... Jeg har nok også altid været god til at tage mig tid til andre ting. For eksempel brugt meget tid på rejser. Man har jo gode muligheder for at tilrettelægge sin tid og sige fra i de perioder, hvor man ikke ønsker at tage sager. I andre perioder har det selvfølgelig brændt på, og jeg har investeret meget tid, men altid tilstræbt at have nogenlunde almindelige arbejdstider. Det har ikke været mig at arbejde 60 -70 timer om ugen.

Jeg har det stadig dårligt med afgørelsen i æresdrabssagen fra Slagelse – Ghazala-sagen. Det var en frygtelig sag, der gjorde dybt indtryk på os alle: En ung pakistansk kvinde blev dræbt af sin bror med hjælp fra andre. Jeg var forsvarer for faderen, som i 2006 blev dømt og fik livsvarigt fængsel for at stå bag drabet på sin datter. Sagen varede i lang tid, og man kommer meget tæt på folk i sådan en situation. Min klient er en ældre pakistaner, der har boet i Danmark i mange år og drevet en virksomhed her. Han

er en af de mest sympatiske personer, jeg har mødt i mit arbejde, og jeg har stor respekt for ham. Jeg har det dårligt med den bevisbedømmelse, der fandt sted, men også med den behandling, han efterfølgende har fået: Selv ved livsvarigt fængsel har man normalt visse rettigheder til ledsaget udgang efter godt fem års fængsel. Men det har ikke været en mulighed for ham 'af hensyn til retsfølelsen', siger man. Og foreløbig har han, der nu har afsonet ni år, i løbet af de sidste to år kun fået lov at komme hjem fire gange i alt! Det, synes jeg, er forskelsbehandling i forhold til andre i lignende sager. Når han nu er dømt, er en mønsterfange og en gammel mand med alvorlige helbredsproblemer, der bare gerne vil besøge familien til højtider og fødselsdage, så er det uretmeligt, at man ikke kan behandle ham anderledes.

Som forsvarer skal man være meget kritisk over for anklagemyndighedens bevismateriale. Og i øvrigt bruge sin sunde fornuft. Det viser Blekingegadesagen: En våbenekspert havde foretaget nogle undersøgelser, der skulle vise, hvordan gerningsmanden havde skudt i forbindelse med drabet på politimanden i Købmagergade. Ifølge dem var der tale om et sigteskud. Jeg boede i området og mente, at det nok ikke helt kunne passe. Sammen med en kollega kørte jeg derfor hen til stedet og lavede nogle simple målinger, og det er temmelig åbenlyst, at Købmagergade ikke er plan, men går opad mod Nørreport! Det betød, at jeg derfor kunne gå hjem og skrive til Statsadvokaten, at man måtte lave nye beregninger. Dermed kom man til at ændre konklusionen – at der var tale om hofteskud og ikke et sigteskud. Jeg mener, at man ofte bør besigtige gerningsstedet, hvis det kan lade sig gøre, fordi man her kan få en anden opfattelse af tingene end ved at se på skitser, fotografier og den slags. I Danmark er det jo sådan, at politiet laver efterforskningen, men det betyder ikke, at forsvaret ikke også har muligheden for det – hvis forsvareren ved sin efterforskning ikke hindrer eller modvirker sagens opklaring.

Der er sket en voldsom teknisk udvikling, siden jeg startede. Og det er godt. Man har i dag nogle helt andre bevismidler end førhen, såsom DNA, teleoplysninger, rumaflytninger og den slags. Dermed har man ofte mulighed for at belyse sagerne på en bedre måde, og de kan bidrage til at give større sikkerhed for det grundlag, man afgør sagerne på. I voldtægtssager kan man for eksempel helt udelukke visse personer. Da jeg begyndte, var der også meget begrænset litteratur om strafprocessuelle emner. I dag findes der et hav af litteratur om behandling af straffesager! Og den måde, man indhenter viden i retspraksis, er også helt anderledes. Dengang måtte man jo starte med at gennemgå registrene i Ugeskriftet og de få domssamlinger, der var. I dag kan man via internettet i løbet af få øjeblikke finde al relevant retspraksis – hvilket jo er en betydelig fordel.

Vi var lidt til grin, da vi i 70'erne begyndte at kritisere den udbredte brug af isolation under varetægtsfængsling. Men vi fik ret i en undersøgelse i 1994, der var foranstaltet af Justitsministeriet: Den viste, at isolationsfængslingerne kan være psykisk skadelige på både kort og lang sigt. Og siden har der været en opstramning og en væsentlig reduktion i både omfanget og længden af isolation. Vi var en række fagpersoner, der i 1979 dannede Isolationsgruppen under Dansk Retspolitisk Forening, og den bestod af både fængselspræster, psykiatere, psykologer, advokater – og andre, der syntes, forholdene var kritisable. Årsagen var, at en ny lov i 1978 havde givet domstolene kompetence til at afgøre, om folk skulle isoleres under varetægtsfængsling eller ej, og den førte til, at op mod halvdelen af alle varetægtsarrestanter – det vil sige over 2.000 mennesker – nærmest rutinemæssigt var isolerede i kortere eller længere tid. Der var folk, der sad over et år! En undersøgelse viser, at fra 2001 er antallet reduceret med 76 procent. I 2012 var tallet kommet ned på 132 personer eller 2,4 procent – og det må siges at være en væsentlig reduktion. Det er jeg meget tilfreds med!

En forsvarsadvokat har både nogle rettigheder og nogle pligter. Det har jeg lyst til at sige som et godt råd til yngre advokater, som jeg har mødt rigtig mange dygtige af: Man bør ikke sortere i sagerne eller forbrydelsernes art – selvom der er nogle af sagerne, man hellere vil have. Man skal også være hæderlig i sit arbejde, for man har en række af beføjelser og får indsigt i mange former for materialer. Man skal være loyal over for klienten, men ikke lade sig misbruge. Der er jo en del, der er kommet galt af sted de senere år. Man skal forsvare klienten med alle lovlige midler og selvfølgelig afvise det, hvis man bliver bedt om at gøre ting, der ikke ligger inden for regelsættet. Hvis man klart afviser den slags, er det mit indtryk, at man får respekt fra sin klient. Lige så vel som vi jo kræver, at anklagemyndigheden overholder spillereglerne, skal vi som forsvarsadvokater også selv gøre det. ●

Advokatsamfundet

Advokatsamfundets formål er

- At værne om advokaters uafhængighed og integritet
- At påse og håndhæve opfyldelsen af de pligter, der påhviler advokater
- At sikre advokaters faglige kompetence
- At virke til gavn for det danske retssamfund

Advokatrådet fastlægger de overordnede linjer og træffer de overordnede beslutninger for Advokatsamfundet. Det gælder blandt andet opgaverne om at sikre advokaters faglige kompetencer, håndhæve de krav, som advokaterne er underlagt og arbejde for at gavne retssikkerheden i samfundet.

Dreyers Fond

Dreyers Fond støtter projekter og initiativer, hvis formål er at fremme advokat- og arkitektstandens udvikling og samspil med samfundet.

Læs mere på www.dreyersfond.dk.

Advokat ind i sjælen

Mød ti advokater, der fortæller, hvordan de med tiden er blevet ét med deres profession. Læs om højdepunkterne i deres liv som advokater, hvordan de ser advokatstanden udvikle sig og hvad deres bedste råd er til de nye generationer af advokater.

Om det kollegiale arbejde siger en af advokaterne: Det allerbedste ved at medvirke i fagligt arbejde er, at du får et utroligt godt kollegialt fællesskab – et kæmpe netværk med andre advokater med forskellige arbejdsområder fra hele landet. Jeg har lært forbløffende meget i de udvalg, hvor jeg har siddet. Jeg synes jo også, det tjener standen, at medlemmerne er med i det faglige arbejde og for eksempel får størst mulig indflydelse på lovgivningen og vores egne vilkår i branchen.

Med denne bog håber Advokatrådet at være med til at bygge bro mellem generationerne af advokater og samtidig bidrage til, at værdierne går i arv.

Bogen er støttet af Dreyers Fond.

ADVOKAT

SAMFUNDET

dreyersfond